

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 23. juni 2025
Kontor: Straffuldbyrdelseskontoret
Sagsbeh: Ted Rosenbaum
Sagsnr.: 2025-04641
Dok.: 3692374

Endelig besvarelse af spørgsmål nr. 917 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 917 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 8. april 2025. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Thomas Jørn Rasmussen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 917 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, hvordan undervisning og herunder digital undervisning tilvejebringes for indsatte i de andre nordiske lande?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet anmodet Udenrigsministeriet om at iværksætte en høring af de danske ambassader i Sverige og Norge.

Ambassaden i Stockholm har modtaget følgende fra de svenske myndigheder:

”1. Hvad er de lovgivningsmæssige rammer for undervisning af indsatte i fængsler?”

I kap. 3, § 1 i fængselsloven (2010:610) står der, at indsatte skal have mulighed for beskæftigelse. Uddannelse er – sammen med arbejde, kriminalitets- og misbrugsrelateret undervisning og andre former for struktureret aktivering – en af de former for beskæftigelse, der er nævnt i bestemmelsen. At kriminalforsorgen kan tilrettelægge undervisning for indsatte i fængsler, der svarer til den kommunale voksenundervisning, fremgår af kapitel 24, § 10 i undervisningsloven (2010:800). Forarbejderne til bestemmelsen i undervisningsloven findes i lovforslag 2009/10:165.

2. Hvordan foregår undervisning af indsatte i praksis?

Kriminalforsorgen har undervisningscentre, hvor voksenuddannelsesafdelingen tilbyder undervisning til Kriminalforsorgens indsatte. Hvert fængsel i landet og nogle varetægtsfængsler har et eller flere undervisningscentre, hvor lærere underviser på grundskole- og gymnasieniveau, svarende til den kommunale voksenuddannelse, samt undervisning i svensk for indvandrere.

Voksenuddannelsen er nationalt sammenhængende og organiseret for at sikre, at undervisningen fungerer, uanset hvor den indsatte er, og selvom den indsatte bliver flyttet til et andet fængsel (gennem fjernundervisning). Hvert undervisningscenter har nogle få uddannede lærere og vejledere til at hjælpe. Hvis læreren i et bestemt fag befinder sig i et andet center, har den indsatte kontakt med læreren via telefon og computer. Den indsatte kan også få hjælp af lærerne eller vejlederne i det

fængsel, hvor den indsatte befinder sig. Den lærer, der starter et forløb med en indsat, er ansvarlig for undervisningen, indtil forløbet er afsluttet, uanset om den indsatte bliver flyttet.

3. Er der mulighed for, at indsatte kan deltage i undervisning online?

Som nævnt ovenfor kan undervisningen foregå på afstand. På undervisningscentret har de indsatte adgang til computere, som de kan bruge til undervisningen. Det er dog ikke muligt at bruge internettet.”

Ambassaden i Oslo har modtaget følgende fra de norske myndigheder:

”1. Hvad er de lovgivningsmæssige rammer for undervisning af indsatte i fængsler?

Straffegjennomføringsloven § 4 siger, at det norske kriminalforsorg gennem samarbejde med andre offentlige instanser skal sikre, at indsatte får de ydelser, som lovgivningen giver dem ret til. Deltagelse i og gennemførelse af grunduddannelse er en grundlæggende rettighed, præciseret i ny uddannelseslov (lov 9. juni 2023 nr. 30.)

Med grunduddannelse sigtes der til uddannelse på grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau. Dette omfatter generel studiekompetence eller erhvervskompetence. Retten til ungdomsuddannelse gælder, indtil eleven har opnået studie- eller erhvervskompetence, og er ikke længere tidsbegrænset. Personer, som har erhvervs- eller studiekompetence, har ret til voksenuddannelse på ungdomsuddannelsesniveau med henblik på erhvervsmæssig revalidering, det vil sige frem til en ny erhvervsmæssig slutkompetence. Elever har ret til så mange omvalg af uddannelsesprogram som de ønsker, frem til de fylder 19 år. Ansvar for uddannelse i fængsler er delt mellem fylkeskommunene, Statsforvalteren i Vestland og Utdanningsdirektoratet. Statsforvalteren i Vestland har det nationale faglige koordineringsansvar for undervisningen i kriminalomsorgen. Utdanningsdirektoratet administrerer den øremærkede tilskudsordning, mens Statsforvalteren i Vestland bidrager til kvalitetssikringen af denne.

Statsforvalteren i Vestland er Kriminalomsorgsdirektoratets (KDI) hovedsamarbejdspartner inden for uddannelsessektoren. Fylkeskommunene har det pædagogiske og skoleadministrative ansvar for ordningen. De skal sørge for, at alle indsatte får adgang til den lovpligtige undervisning. Der findes fængsler i alle fylker. Lokale ungdomsuddannelser gennemfører og administrerer undervisningen af indsatte i fængslerne. Flere af

skolerne har også ansvar for opfølgningsklasser for løsladte. Der findes skoleafdelinger i alle norske fængsler. For videregående uddannelse er der ingen defineret myndighed med overordnet ansvar, som der er for grunduddannelsen. For voksne indsatte kan modulstruktureret undervisning være relevant. Fra skoleåret 2024/2025 er moduleret oplæring hovedmodellen for voksenundervisning efter opplæringsloven. Dette gælder både på niveauet under ungdomsuddannelse – som i den nye opplæringsloven kaldes forberedende oplæring for voksne (FOV) – og i udvalgte fag i ungdomsuddannelse for voksne (videregående oplæring for voksne – VOV).

Modulstruktureret undervisning betyder, at læreplanen i faget er opdelt i moduler, som kan tages uafhængigt af hinanden. Det er en mere fleksibel undervisningsform tilpasset voksnes behov. Deltagerne bliver kortlagt og placeret på det rette niveau eller modul i det enkelte fag. På denne måde kan der tilrettelægges et undervisningsforløb, der giver den enkelte voksne netop det, vedkommende har brug for, for at opnå den ønskede slutkompetence. Voksne skal ikke lære noget, de allerede kan, men bygge videre på tidligere undervisning samt formel og uformel kompetence. Tilpasningen sker på baggrund af en realkompetencevurdering, og den voksne kan få godkendt hele eller dele af moduler inden undervisningen starter, hvilket kan give et forkortet forløb. Der er ingen fastsat undervisningstid for modulerne.

I den nye opplæringsloven åbnes der for, at fylkeskommunen kan tilbyde ungdomsuddannelse til voksne, som ikke har fuldført grundskole eller tilsvarende, så voksne kan få undervisning i moduler både på grundskoleniveau og ungdomsuddannelsesniveau samtidig. Dette kan føre til kortere og mere effektive undervisningsforløb. Læreplanerne i VOV er udviklet til undervisning tæt knyttet til arbejdsmarkedet, og de kan anvendes både i lærevirksomheder og på skoler.

Arbejdsdriften i fængsler kan fungere som lærevirksomhed. Lærevirksomheden og fylkeskommunen indgår aftaler om fordeling af ansvar for undervisningen.

2. Hvordan foregår undervisning af indsatte i praksis?

Undervisningen kan blandt andet foregå gennem almindelig klasseundervisning, hvor lærere kommer til fængslet, eller via arbejdsdriften i fængslet, som ved nogle fængsler kan give mulighed for fagbrev. Straffegjennomføringsloven indeholder også regler om frigang, dvs. kortvarige udgange fra fængslet for at deltage i uddannelse eller arbejde. Som hovedregel må frigang ikke gives for en længere periode end 1 år. Frigang til undervisning kan dog gives i op til 2 år, hvis undervisningen er

led i en samlet uddannelsesplan. Som udgangspunkt skal frigang kun bevilges i dagtimerne på hverdagene.

I 2024 benyttede syv procent af de indsatte sig af frigang til arbejde eller skole uden for fængslet, hvoraf frigang til arbejde udgjorde fem procent, og frigang til uddannelse kun to procent.

3. Er der mulighed for, at indsatte kan deltage i undervisning online?

Kriminalomsorgen ejer og driver et IKT-værktøj (*Desktop for skole, DFS*), som indsatte kan benytte til undervisning. Værktøjet giver adgang til enkelte digitale læringsværktøjer og websider, men understøtter ikke digital fjernundervisning. Desktop for skole opfylder ikke indholds- og funktionskravene i uddannelsessektoren/opplæringsloven. Derfor er der blevet igangsat et pilotprojekt med en ny digital løsning med navnet *Utvei* i Agder fængsel.

Utvei har i 2024 givet 25 elever adgang til et nyt og moderne digitalt læringsværktøj, herunder MS Teams for Education, MS 365 og Notebook. Der er implementeret sikkerheds- og kontrolforanstaltninger i løsningen, så eleverne har begrænset adgang til internettet. *Utvei* giver også mulighed for læse- og skriveteknologiske støtteværktøjer, hvilket er nyttigt – blandt andet for personer med dysleksi. Dette er ikke tilgængeligt i *DFS*.

Utvei vil også fungere som et tiltag til at styrke individuelt tilrettelagt undervisning for indsatte – en gruppe, som på gruppeniveau har en forhøjet forekomst af indlæringsvanskeligheder og tillægsudfordringer sammenlignet med befolkningen uden for fængslet.

Siden 2020 (fagfornyelsen) indgår digitale færdigheder som grundlæggende færdigheder på linje med læsning, skrivning, regning og mundtlige færdigheder i uddannelsessektoren. Digitale færdigheder indebærer evnen til at indhente, behandle og formidle information ved hjælp af digitale værktøjer samt at anvende dem kreativt og ansvarligt. Dette inkluderer at udvikle digital dømmekraft i forhold til personvern, sikkerhed og etisk brug af online ressourcer. For at kunne udvikle disse færdigheder kræves adgang til digitale systemer i undervisningen, så eleverne kan anvende teknologi effektivt i deres læringsproces.”